

การวิเคราะห์ต้นทุนการคลอดปกติของ แรงงานต่างด้าวผู้ประกันตน ปังบประมาณ 2558 กรณีศึกษาโรงพยาบาลเกาะช้าง จังหวัดตราด

เสาวภา ชานา ส.บ.*

สุคนธา คงศีล Ph.D. (Health Economic & Policy Analysis)**

สุขุม เจียมตน พ.บ., Ph.D. (Clinical Research)***

ยศพล เหลืองโสมนภา Ph.D. (Research and Statistic in Cognitive Science)****

* หลักสูตรการบริหารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

** ภาควิชาบริหารงานสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

*** ภาควิชาตจวิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

**** ภาควิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี

บทคัดย่อ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนการคลอดปกติของหญิงแรงงานต่างด้าวผู้ประกันตนของโรงพยาบาลเกาะช้าง จังหวัดตราด ปีงบประมาณ 2558 ในมุมมองผู้ให้บริการ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งแบบย้อนหลัง ผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนรวมการดูแลการคลอดปกติของแรงงานต่างด้าวผู้ประกันตน จำนวน 84 ราย มีต้นทุนรวม 887,372.92 บาท ประกอบด้วย ต้นทุนค่าดำเนินการ 829,543.11 บาท คิดเป็นร้อยละ 93.49 ต้นทุนค่าวัสดุ 23,622.77 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.66 ต้นทุนค่าลงทุน 34,207.04 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.85 อัตราส่วนของต้นทุนพบว่า ต้นทุนค่าแรง : ต้นทุนค่าวัสดุ : ต้นทุนค่าลงทุน คือ 35.12 : 1 : 1.45 ต้นทุนต่อหน่วยการคลอดปกติของแรงงานต่างด้าวผู้ประกันตนเท่ากับ 10,563.96 บาท/ราย ต้นทุนรายโรคต่อวันนอนเท่ากับ 3,841.44 บาท/ราย/วันนอน เมื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนของต้นทุนการคลอดปกติของแรงงานต่างด้าวผู้ประกันตน ต่อค่าใช้จ่ายที่ได้รับการจัดสรรในการให้บริการผู้ป่วย (Reimbursement expense ratio) พบว่า อัตราส่วนต้นทุนต่อรายรับหรือการได้รับจัดสรรค่าบริการน้อยกว่า 1 แสดงว่าโรงพยาบาลได้รับเงินจากการจัดสรรค่าบริการประกันสุขภาพ รายหัวที่ได้ต่ำกว่าต้นทุนที่เกิดขึ้นจริง ข้อเสนอแนะจากการวิจัยคือ ผู้บริหารสามารถนำข้อมูลไปนำเสนอต่อกลุ่มงานประกันสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงภาระค่าใช้จ่ายที่โรงพยาบาลต้องแบกรับ และเสนอให้มีการปรับการจ่ายเงินค่าบริการคลอดของแรงงานต่างด้าวผู้ประกันตนให้หน่วยบริการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น และใช้เป็นแนวทางในการกำหนดตราค่าบริการประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าว

คำสำคัญ: ต้นทุน, การคลอด, แรงงานต่างด้าวผู้ประกันตน, โรงพยาบาลเกาะช้าง

บทนำ

ปัจจุบันแรงงานต่างด้าวมีความสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจในประเทศไทย โดยแรงงานต่างด้าวจาก 3 ประเทศที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทย ได้แก่ เมียนมาร์ กัมพูชา ลาว ได้กลายมาเป็นส่วนสำคัญของแรงงานไร้ฝีมือในภาคการผลิตต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่รับรู้กันว่าแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้เป็นแรงงานที่ได้รับค่าจ้างต่ำและมีกระจายอยู่ทั่วประเทศทั้งในเขตเมืองและชนบท โดยกว่า 30 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้กลายเป็นจุดหมายปลายทางหลักของแรงงานข้ามชาติจากเมียนมาร์ กัมพูชา และลาว เรื่อยมา โดยจำนวนแรงงานข้ามชาติจาก 3 ประเทศเพื่อนบ้านที่ได้รับอนุญาตทำงานตามมาตรา 9 ในประเทศไทยในปัจจุบันมีสูงถึง 1.54 ล้านคน⁽¹⁾ แรงงานต่างด้าวกลุ่มนี้นับว่ามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและรายได้ของประเทศด้วยเช่นกัน แต่ในอีกด้านหนึ่งก็นำมาซึ่งการแพร่ระบาดของโรคติดต่อและการเกิดโรคระบาดต่าง ๆ สิ่งที่มาคือปัญหาเรื่องของคุณภาพอนามัยของแรงงานต่างด้าว และประชาชนไทยในพื้นที่

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2556 อนุมัติให้กระทรวงสาธารณสุข เป็นหน่วยงานหลักในการดูแลทางการแพทย์และสาธารณสุขแก่คนต่างด้าวทั้งหมดที่ไม่ได้อยู่ในระบบประกันสังคม โดยให้กระทรวงสาธารณสุขทำการตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพแก่คนต่างด้าวที่ไม่ได้อยู่ในระบบประกันสังคม โดยบัตรประกันสุขภาพมีอายุคุ้มครอง 1 ปี นับจากวันที่ซื้อประกันสุขภาพ มีสิทธิประโยชน์ครอบคลุมการให้บริการทางการแพทย์ต่อไป

- 1) การตรวจรักษาโรคและฟื้นฟูสุขภาพทั่วไป
- 2) การรักษาพยาบาลที่มีค่าใช้จ่ายสูง
- 3) กรณีอุบัติเหตุฉุกเฉิน
- 4) การส่งต่อผู้ป่วยเพื่อการรักษาระหว่างหน่วยบริการ
- 5) การควบคุมป้องกันโรคในคนต่างด้าว
- 6) การเฝ้าระวังโรคในคนต่างด้าว
- 7) การให้ยาด้านไวรัสเอดส์

ทั้งนี้หน่วยบริการที่ชายประกันสุขภาพต้องส่งข้อมูลการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว และส่งเงินค่าบริหารจัดการและค่าบริการทางการแพทย์ (686 บาท/ราย) ของหน่วยบริการภายในจังหวัด ซึ่งเป็นพื้นที่ดำเนินการเข้ากองทุนกลาง⁽²⁾

โรงพยาบาลเกาะช้าง จังหวัดตราด เป็นโรงพยาบาลชุมชนขนาดกลาง (F2) สังกัดสำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข ให้บริการครอบคลุมทั้งการรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมป้องกันโรค การฟื้นฟูสมรรถภาพ และการคุ้มครองผู้บริโภคในระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิ รวมทั้งเป็นพื้นที่ที่มีแรงงานต่างด้าวอาศัยอยู่มากเป็นอันดับที่ 4 ของจังหวัดตราด ผลจากการศึกษาสถานการณ์การให้บริการสุขภาพกับชาวกัมพูชาที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว จันทบุรี และตราด กระทรวงสาธารณสุข ปี 2556 พบว่าชาวกัมพูชาที่ข้ามพรมแดนมาใช้บริการสถานบริการพยาบาลของรัฐ เนื่องจากมีที่อยู่ใกล้ชายแดน อีกทั้งมีความมั่นใจในการรักษาที่จะได้รับมากกว่าการใช้บริการสุขภาพประเภทผู้ป่วยนอกมีความแตกต่างตามสาเหตุ ส่วนประเภทผู้ป่วยในมีสาเหตุการใช้บริการ จากการคลอด และการตั้งครรภ์⁽³⁾ ซึ่งจากสถิติการให้บริการของโรงพยาบาลเกาะช้าง พบว่าแนวโน้มของสาเหตุการมารับบริการผู้ป่วยในยังคงเดิมในช่วงเวลา 3 ปี ดังตารางที่ 1 โดยพบว่าส่วนใหญ่เป็นการรับบริการการคลอด ซึ่งมีค่าน้ำหนักสัมพัทธ์ต่อรายน้อยกว่า 0.5

การฝากครรภ์และการคลอดบุตรได้รับการดูแลจากบุคลากรสาธารณสุขเป็นบริการสุขภาพขั้นพื้นฐานสำหรับสตรีตั้งครรภ์ และเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดของการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals - MDGs) จากรายงานการเฝ้าระวังสุขภาพแม่และเด็กในแรงงานต่างด้าว ปี 2557 พบว่า หญิงแรงงานต่างด้าวตั้งครรภ์ฝากครรภ์ก่อน 12 สัปดาห์ และฝากครรภ์ครบ 5 ครั้งตามเกณฑ์ ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กระทรวงฯ กำหนด ซึ่งเหล่านี้ถือเป็นประเด็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข เนื่องจากส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และส่งผลกระทบต่อสุขภาพทางด้าน

ตารางที่ 1 การวินิจฉัยผู้ป่วยในของแรงงานต่างด้าว ณ โรงพยาบาลเกาะช้าง ปี 2556-2558

อันดับ	โรค	ปี พ.ศ.		
		2556	2557	2558
1	การคลอด	57	89	121
2	ไข้เลือดออก	4	4	19
3	แท้งคุกคาม	11	9	13
4	ความผิดปกติอื่นของระบบทางเดินปัสสาวะ	2	2	8
5	ปอดบวม	5	4	4

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ เดือนมกราคม 2559

คำรักษาพยาบาลและการใช้ทรัพยากรบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ซึ่งโดยภาพรวมโรงพยาบาลมีปัญหาด้านสภาพคล่องทางการเงิน งบที่ได้รับในแต่ละกองทุน เช่น กองทุนหลักประกันสุขภาพ ประกันสังคม แรงงานต่างด้าว เป็นต้น ได้รับจำนวนจำกัด เนื่องจากมีประชากรกลุ่มเป้าหมายแต่ละสิทธิย่อย งบเหมาจ่ายรายหัวแต่ละกองทุนไม่เพียงพอที่จะนำมาบริหารจัดการในโรงพยาบาล มีประชากรแอบแฝงมากทำให้ทางโรงพยาบาลต้องรับภาระในการดูแลผู้ป่วยกลุ่มนี้ด้วยเงินบำรุงของโรงพยาบาลซึ่งส่งผลกระทบต่อสถานะทางการเงิน

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการวิเคราะห์ต้นทุนการคลอดแบบปกติของหญิงแรงงานต่างด้าวผู้ประกันตน ปีงบประมาณ 2558 กรณีศึกษาโรงพยาบาลเกาะช้าง จังหวัดตราด ทั้งนี้โรงพยาบาลเกาะช้าง สามารถนำผลการศึกษา ในครั้งนี้ใช้เป็นแนวทางในการจัดการต่อการให้บริการกับผู้มารับบริการการคลอดของหญิงแรงงานต่างด้าวซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจัดสรรทรัพยากรที่มีอย่างคุ้มค่าภายใต้ระบบประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวต่อไปในอนาคต⁽⁴⁻¹⁰⁾

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนการคลอดปกติของหญิงแรงงานต่างด้าวผู้ประกันตน ปีงบประมาณ 2558 กรณีศึกษาโรงพยาบาลเกาะช้าง จังหวัดตราด ดังนี้ (1) เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนการคลอดปกติของหญิงแรงงานต่างด้าวผู้ประกันตน (2) เปรียบเทียบ

ต้นทุนการคลอดปกติของหญิงแรงงานต่างด้าวผู้ประกันตนภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวกับค่าใช้จ่ายที่ได้รับจัดสรรปีงบประมาณ 2558 โรงพยาบาลเกาะช้าง จังหวัดตราด

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้มีรูปแบบการศึกษาเป็นแบบพรรณนา เก็บข้อมูลแบบย้อนหลัง ระหว่างเดือนตุลาคม 2557 ถึงเดือนกันยายน 2558 โดยปรับใช้แนวทางการจัดทำบัญชีต้นทุนตามคู่มือกระทรวงสาธารณสุขในการวิเคราะห์ต้นทุนการคลอดปกติของหญิงแรงงานต่างด้าวผู้ประกันตน ปีงบประมาณ 2558 กรณีศึกษาโรงพยาบาลเกาะช้าง จังหวัดตราด

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ

1) กลุ่มผู้รับบริการคือ ผู้ที่มารับบริการที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นการคลอดปกติ (รหัสการวินิจฉัยตาม ICD-10 รหัสกลุ่มโรค O80 ร่วมกับ ICD-9 Z370) ณ โรงพยาบาลเกาะช้าง จังหวัดตราด ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2557 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2558 กลุ่มตัวอย่างเฉพาะผู้ป่วยแรงงานต่างด้าวที่ใช้สิทธิกองทุนผู้ประกันตนคนต่างด้าว ซึ่งมีทั้งหมด 84 คน

2) กลุ่มผู้ให้บริการ ประกอบด้วย แพทย์ พยาบาล และผู้ช่วยเหลือคนไข้ที่เกี่ยวข้องในการดูแลการคลอดทั้งหมด 29 คน

กรอบการศึกษาเริ่มจากการเก็บรวบรวมข้อมูลต้นทุน

ทั้งหมดที่ได้จากแบบบันทึกข้อมูล เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต้นทุนทั้งหมด ต้นทุนต่อราย และต้นทุนต่อวันนอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ (1) แบบบันทึก ข้อมูลทั่วไป (2) แบบบันทึกข้อมูลต้นทุนที่ไม่ได้เก็บค่าบริการ (RSC: routine service cost) ประกอบด้วยแบบบันทึก ข้อมูลค่าแรง (labour cost) ได้แก่ บุคลากรที่ทำงานในแผนกห้องคลอดของโรงพยาบาลเกาะช้าง จังหวัดตราด คือ แพทย์ พยาบาล ผู้ช่วยเหลือคนไข้ เป็นข้อมูลเงินเดือน ค่าเวร ค่าสวัสดิการ โดยเก็บชั่วโมงการทำงานของบุคลากรดังกล่าวมาคำนวณตามสัดส่วนเวลา (ชั่วโมง) ในการดูแลรักษาผู้ป่วย แบบบันทึกข้อมูล ค่าวัสดุ ค่าสาธารณูปโภค (operating cost) ได้แก่ ค่าสาธารณูปโภค ค่าห้องและค่าอาหาร ค่าอุปกรณ์การแพทย์ ค่าน้ำยาและเคมีภัณฑ์ เก็บรวบรวมจากรายงานที่บันทึกไว้ที่งานพัสดุ ฝ่ายเภสัชกรรม และฝ่ายโภชนาการ (3) แบบบันทึกข้อมูลต้นทุน ค่ายาและค่าตรวจรักษาอื่น ๆ (medical care cost) ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการใช้ยา การตรวจทางห้องปฏิบัติการ การตรวจ Ultrasound และค่าตรวจพิเศษอื่น ๆ โดยหอผู้ป่วยจะมีการลงบันทึกไว้ใน ใบเรียกเก็บเงินและส่งไปยังการเงินเพื่อลงในบัญชีค่าใช้จ่ายของผู้ป่วยแต่ละราย รายการที่เรียกเก็บต่าง ๆ ได้แก่ ค่ายาที่ใช้กับผู้ป่วยแต่ละราย ค่าตรวจทางห้องปฏิบัติการ ค่าการตรวจ ultrasound เป็นต้น (4) แบบบันทึกข้อมูลค่าลงทุน (capital cost) ได้แก่ ค่าเสื่อมราคาครุภัณฑ์ อาคาร สิ่งก่อสร้าง โดยคำนวณตามมาตรฐานอายุของครุภัณฑ์ แต่ละชนิดในแผนกห้องคลอด เก็บรวบรวมจากรายงานที่บันทึกไว้ที่กลุ่มงานการจัดการ โดยสิ่งก่อสร้างอายุการใช้งาน 20 ปี ครุภัณฑ์ อายุการใช้งาน 5-10 ปี (5) แบบสรุปต้นทุนการคลอดปกติของแรงงานต่างด้าวผู้ประกันตน ปีงบประมาณ 2558 โรงพยาบาลเกาะช้าง จังหวัดตราด

ทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วน และความครอบคลุมของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษา ร่วม รวมทั้งหัวหน้ากลุ่มการพยาบาลและผู้ปฏิบัติ

งานจริงในห้องคลอด และแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง ซึ่งผู้วิจัยเริ่มเก็บข้อมูลหลังได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เลขที่ MUPH 2016-217

วิธีการดำเนินการศึกษา

1. ชั้นเตรียมการ

1.1 จัดทำเอกสารเพื่อขออนุมัติให้ดำเนินโครงการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย คณะสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล

1.2 ดำเนินการขออนุญาตและอนุเคราะห์ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อส่งหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อชี้แจงกระบวนการศึกษาวิจัย ขอความอนุเคราะห์ในการ เก็บรวบรวมข้อมูลและความร่วมมือจากทีมแพทย์และทีมสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับงานบริการ การคลอดปกติของแรงงานต่างด้าวผู้ประกันตน ปีงบประมาณ 2558 โรงพยาบาลเกาะช้าง จังหวัดตราด

1.3 เข้าพบหัวหน้ากลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลเกาะช้าง แนะนำตัวผู้ทำวิจัยเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ รายละเอียดในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ชั้นดำเนินการ

เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากแบบบันทึกข้อมูล เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้มารับบริการและผู้ให้บริการ

ข้อมูลทั่วไปของผู้มารับบริการ พบว่าผู้มารับบริการคลอดปกติของแรงงานต่างด้าวผู้ประกันตน ปีงบประมาณ 2558 โรงพยาบาลเกาะช้าง จังหวัดตราด จำนวน 84 ราย อายุตั้งแต่ 18-41 ปี (เฉลี่ย 25 ปี) ส่วนใหญ่ สัญชาติ กัมพูชา 83 ราย (ร้อยละ 98.90) แรงงานต่างด้าวผู้ประกันตนส่วนใหญ่มีประวัติการตั้งครรภ์มากกว่า 1 ครั้ง

60 ราย (ร้อยละ 71.43) ฝากครรภ์ครบ 5 ครั้งตามเกณฑ์ 50 ราย (ร้อยละ 59.52) และฝากครรภ์ไม่ครบตามเกณฑ์ 38 ราย (ร้อยละ 40.48)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้บริการ พบว่าผู้ให้บริการการคลอดปกติของแร้งงานต่างตัวผู้ประกันตน ปีงบประมาณ 2558 โรงพยาบาลเกาะช้าง จังหวัดตราด จำนวน 29 ราย อายุตั้งแต่ 24-43 ปี (เฉลี่ย 31 ปี) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 21 ราย (ร้อยละ 72.41) ผู้ให้บริการส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวิชาชีพพยาบาล 16 ราย (ร้อยละ 55.17)

ส่วนที่ 2 ต้นทุนต่อหน่วยบริการการดูแลการคลอด-ปกติของแร้งงานต่างตัวผู้ประกันตน (unit cost)

ต้นทุนรวมของการดูแลการคลอดปกติของแร้งงานต่างตัวผู้ประกันตน จำนวนทั้งหมด 84 ราย มีต้นทุนรวมทั้งสิ้น 887,372.92 บาท ประกอบด้วยต้นทุนค่าดำเนินการ 829,543.11 บาท คิดเป็นร้อยละ 93.48 ต้นทุนค่าวัสดุ 23,622.77 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.66 ต้นทุนค่าลงทุน 34,207.04 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.86 และเมื่อพิจารณา อัตราส่วนต้นทุนแต่ละประเภท พบว่า อัตราส่วนต้นทุนค่าดำเนินการ : ต้นทุนค่าวัสดุ : ต้นทุนค่าลงทุน เท่ากับ 35.12 : 1.00 : 1.45 (ตารางที่ 2)

ต้นทุนต่อหน่วยการดูแลการคลอดปกติของแร้งงาน

ต่างตัวผู้ประกันตน ปีงบประมาณ 2558 กรณีศึกษาโรงพยาบาลเกาะช้าง จังหวัดตราด แต่ละรายใน 1 ครั้ง (unit cost of disease/admission) คือ 10,563.96 บาท/ราย/admission

ต้นทุนต่อหน่วยการดูแลการคลอดปกติของแร้งงานต่างตัวผู้ประกันตน ปีงบประมาณ 2558 กรณีศึกษาโรงพยาบาลเกาะช้าง จังหวัดตราด แต่ละรายใน 1 วัน (unit cost of disease/day) คือ 3,841.44 บาท/ราย/วันนอน

ส่วนที่ 3 ต้นทุนในการให้บริการผู้ป่วยต่อค่าใช้จ่ายจริงที่เรียกเก็บ จากการเปรียบเทียบอัตราส่วนต้นทุนในการให้บริการผู้รับบริการต่อค่าใช้จ่ายจริงที่เรียกเก็บ (reimbursement expense ratio) ของผู้รับบริการทั้งหมด 84 ราย พบว่า โรงพยาบาลได้รับเงินในส่วนที่จัดสรร 914 บาท/ราย/ปี และไม่สามารถเรียกเก็บค่าบริการตามกลุ่มวินิจฉัยโรคร่วมได้เหมือนกับสิทธิการรักษาอื่นๆ ส่วนต่างเท่ากับ 9,781.08 บาทต่อราย ซึ่งมีความแตกต่างในการเรียกเก็บ จากสิทธิการรักษาบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้าและสิทธิบุคคลผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิที่ได้รับการชดเชยตามค่าน้ำหนักสัมพัทธ์ผู้ป่วยในตามระบบ DRG version 5 อัตราชดเชยตามที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด ส่วนสิทธิประกันสังคมเรียกเก็บค่ารักษา

ตารางที่ 2 ต้นทุนต่อหน่วยการดูแลการคลอดของแร้งงานต่างตัวผู้ประกันตน โรงพยาบาลเกาะช้าง

ชนิดต้นทุน	มูลค่าต้นทุน (บาท)	ร้อยละ
ค่าดำเนินการ		
- ค่าแรง	810,135.99	91.30
- ค่าสาธารณูปโภค	19,407.12	2.18
ค่าวัสดุ	23,622.77	2.66
ค่าลงทุน		
- อาคาร	6,031.33	0.67
- ครุภัณฑ์	28,175.71	3.18
ต้นทุนรวม (Total cost)	887,372.92	
ต้นทุนต่อหน่วยการคลอด (Unit cost/case)	10,563.96	
ต้นทุนต่อวันนอน (Unit cost of disease/day)	3,841.44	

ตามค่าใช้จ่ายจริงจากผู้ประกันตน ดังตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าโรงพยาบาลไม่สามารถเรียกเก็บค่าบริการหรือได้รับการจัดสรรเงินรายหัวได้ต่ำกว่าต้นทุนในการให้บริการ อีกทั้งจำนวนเงินที่ได้รับจัดสรรคุ้มครองไปถึงบริการฝาก-

ครรภ์และการรักษาเจ็บป่วยทั่วไปด้วย ดังจะเห็นได้ว่าโรงพยาบาลต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในส่วนต่างที่เกิดขึ้นในการดูแลการคลอดของแรงงานต่างด้าวผู้ประกันตน

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการเรียกเก็บชดเชยกรณีคลอดบุตรของแต่ละสิทธิการรักษา ปีงบประมาณ 2558

ประเภทสิทธิการรักษา	การจัดสรรรายหัว (บาท/ประชากรผู้มีสิทธิ)	การจ่ายชดเชยกรณีคลอด	หมายเหตุ
บัตรสุขภาพถ้วนหน้า ⁽¹⁵⁾	2,895.09	AdjRW x อัตราชดเชย ของสปสช. แต่ละเขต	-
ประกันสังคม	จัดสรรให้โรงพยาบาลหลักที่ ผู้ประกันตนเลือกสิทธิการรักษา	เรียกเก็บตามค่าใช้จ่ายจริงจาก ผู้มารับบริการ	-
บุคคลผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิ ⁽¹⁶⁾	1,900	AdjRW x 9,600.- บาท	-
แรงงานต่างด้าวผู้ประกันตน	914	-	ไม่สามารถ เรียกเก็บชดเชยได้

วิจารณ์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลต้นทุนการดูแลการคลอดปกติของแรงงานต่างด้าวผู้ประกันตน ปีงบประมาณ 2558 กรณีศึกษา โรงพยาบาลเกาะช้าง จังหวัดตราด ด้วยระบบการคิดต้นทุนต่อหน่วยบริการ พบว่า สัดส่วนต้นทุนดำเนินการสูงกว่าต้นทุนลงทุนสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา⁽¹¹⁻¹⁵⁾ ทั้งนี้ต้นทุนที่งานวิจัยนี้ศึกษาได้สูงกว่าเมื่อเทียบกับงานวิจัยอื่นๆ อันเนื่องมาจากความแตกต่างในบริบทของการศึกษา ได้แก่ วิธีการกระจายต้นทุน จำนวนบริการ (การนับผลงาน) จึงไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบและอ้างอิงได้อย่างตรงไปตรงมา ต้นทุนรวมต่อหน่วย 10,563.96 บาท/ราย/admission โดยพบว่า

ต้นทุนค่าแรง (Labor cost) เป็นองค์ประกอบต้นทุนมากที่สุด คิดเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 829,543.11 บาท คิดเป็นร้อยละ 93.48 ของต้นทุนทั้งหมด โดยจำแนกสัดส่วนเป็นเงินเดือนร้อยละ 45.89 ค่าตอบแทนนอกเวลาราชการ ร้อยละ 31.59 ค่าตอบแทนพิเศษ ร้อยละ 20.93 ค่าใช้จ่ายเดินทางไปราชการ ร้อยละ 1.59 ซึ่งสัมพันธ์กับจำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงาน เนื่องจากบุคลากรเป็นข้า-

ราชการประจำทำให้มีเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง อีกทั้งโรงพยาบาลเกาะช้างเป็นโรงพยาบาลชุมชนที่ตั้งอยู่ที่พื้นที่เฉพาะและขาดแคลนบุคลากร รวมทั้งโรงพยาบาลเกาะช้างมีค่าตอบแทนสำหรับบุคลากรวิชาชีพต่างๆ ที่สูงกว่าพื้นที่ปกติ โดยอัตราค่าตอบแทนนอกเวลาราชการและค่าตอบแทนของวิชาชีพแพทย์/พยาบาล เท่ากับ 1.50, 1.30, 2.00 เท่าของค่าตอบแทนนอกเวลาราชการของโรงพยาบาลพื้นที่ปกติเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ พร้อมทั้งมีสวัสดิการให้กับผู้ปฏิบัติงาน และตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข

ต้นทุนค่าลงทุน (Capital cost) เป็นองค์ประกอบต้นทุนที่มีมูลค่ารองลง มาจากต้นทุนค่าแรงเป็นจำนวนเงิน 34,207.04 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.86 เนื่องจากห้องคลอดโรงพยาบาลเกาะช้าง ตั้งอยู่ในตึกอาคารผู้ป่วยนอกที่เปิดบริการตั้งแต่ปี 2542 มีอายุการใช้งานมาแล้ว 17 ปี มีมูลค่าคงเหลือ 1,598,781.30 บาท ถ้านำมาคำนวณหาต้นทุนเฉพาะพื้นที่ของห้องคลอดจะได้ 11,990.86 บาท เนื่องจากต้นทุนค่าลงทุนมีการคิดค่าเสื่อม

ต้นทุนค่าวัสดุ (Material cost) เป็นองค์ประกอบ

ต้นทุนที่น้อยที่สุด เป็นเงิน 23,622.77 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.66 (ภาพที่ 1)

จุดเด่นของการศึกษานี้

1. ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บจากแหล่งข้อมูลโดยตรง มีความละเอียดสูง ได้แก่ ข้อมูลผู้มารับบริการ ข้อมูลการใช้ยาและวัสดุทางการแพทย์ในผู้ป่วยแต่ละราย เก็บจากบันทึกในเวชระเบียนที่พยาบาลบันทึกในแบบบันทึกทางการแพทย์ในแต่ละวันซึ่งมีความครบถ้วนสูง รวมไปถึงข้อมูลด้านอื่นๆ ได้จากแหล่งข้อมูลที่มีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบของหน่วยงานต่างๆ ในโรงพยาบาล-เกาะช้าง

2. ผู้วิจัยเป็นผู้ปฏิบัติงานจริงในโรงพยาบาล เกาะ-ช้าง จึงสามารถเข้าถึงระบบข้อมูล และได้ข้อมูลในการศึกษาที่ถูกต้องแม่นยำ

3. การวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ต้นทุนการคลอดปกติของแรงงาน ต่างด้าวผู้ประกันตนของโรงพยาบาลเกาะช้าง จังหวัดตราด เป็นครั้งแรก

จุดอ่อนของการศึกษานี้

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบย้อนหลัง ข้อมูลที่ทำการบันทึกไว้แล้วนั้นขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติงานและระบบบันทึกของแต่ละหน่วยงาน

2. การวิจัยในครั้งนี้ไม่ได้วิเคราะห์ถึงปัจจัยอื่นๆ ที่

อาจมีอิทธิพลต่อต้นทุนการให้บริการ เช่น ปัจจัยผู้มารับบริการ ลักษณะและความรุนแรงของการเจ็บครรภ์คลอด ปัจจัยผู้ให้บริการ เช่น พฤติกรรมการสั่งยาของแพทย์ กระบวนการฝากครรภ์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ส่วน ดังนี้

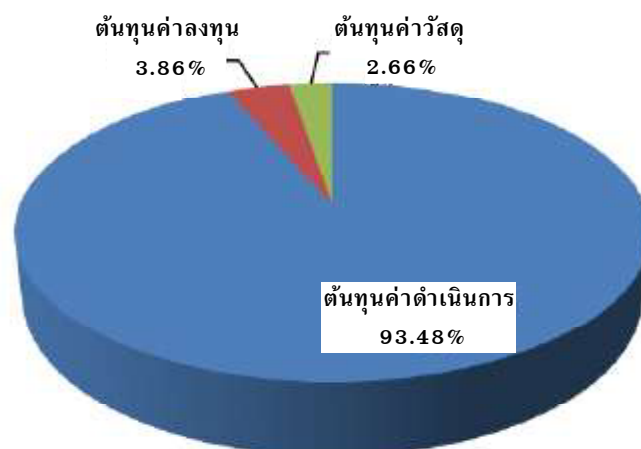
1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาใช้ประโยชน์กับโรงพยาบาลเกาะช้าง จังหวัดตราด

1.1 ผู้บริหารโรงพยาบาลเกาะช้างสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปสู่การวิเคราะห์แนวทางในการ บริหารทรัพยากรบุคคลและการจ่ายค่าตอบแทนนอกเวลา ราชการที่เหมาะสม จะทำให้ลดต้นทุนส่วนนี้ได้

1.2 โรงพยาบาลเกาะช้างสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นข้อมูลในการนำเสนอต่อผู้บริหารที่เกี่ยวข้องในการบริหาร กองทุนหลักประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว ในการพิจารณาสัทธิประโยชน์แก่แรงงานต่างด้าวหรือขยายขอบเขตของการเรียกเก็บค่าบริการทางการแพทย์ของแรงงานต่างด้าวผู้ประกันตน

1.3 โรงพยาบาลเกาะช้างสามารถนำการวิจัยนี้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาต้นทุนการให้บริการงานอื่นๆ ในโรงพยาบาลต่อไป

ภาพที่ 1 การใช้ทรัพยากรในการดูแล การคลอดปกติของแรงงานต่างด้าวผู้ประกันตน ปีงบประมาณ 2558 กรณีศึกษา โรงพยาบาลเกาะช้าง จังหวัดตราด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้วิจัยควรศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อต้นทุนในแง่ต่าง ๆ ด้วย เช่น พฤติกรรมการสั่งยาและการตรวจทางห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ของแต่ละคน การจัดอัตราค่าล้างชั้นปฏิบัติงานของพยาบาลและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2.2 การศึกษาต้นทุนการคลอดปกติของแรงงานต่างด้าวผู้ประกันตนยังมีผู้ให้ความสนใจอยู่น้อย จึงควรนำผู้มีผู้ทำการศึกษาต้นทุนการคลอดปกติของแรงงานต่างด้าวผู้ประกันตนของโรงพยาบาลติดชายแดน เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบ และนำไปเป็นข้อเสนอในการพิจารณาเชิงนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข

2.3 ควรมีการศึกษาต้นทุนในมุมมองของผู้มารับบริการต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณประชากรผู้เข้าร่วมโครงการที่สละเวลาอันมีค่ามาให้ข้อมูล ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลเกาะช้าง หัวหน้ากลุ่มการพยาบาลพร้อมทั้งบุคลากรทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการอนุเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- สำนักบริการแรงงานต่างด้าว. ข้อมูลประจำเดือนกุมภาพันธ์ 2559 สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักร [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพมหานคร: กรมการจัดหางาน สำนักบริการแรงงานต่างด้าว; 2559 [สืบค้นเมื่อ 1 เม.ย. 2559]. แหล่งข้อมูล: <http://wp.doe.go.th/wp/images/statistic/sm/59/sm0259.pdf>
- กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือการใช้งานโปรแกรมประกันสุขภาพคนต่างด้าว/แรงงาน ต่างด้าว กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2558. กรุงเทพมหานคร: ปิยอนต์ พับลิชชิ่ง; 2558.
- สุวารี เจริญมุขยพันธ์, ถาวร สกุลพาณิชย์, พัชนี ธรรมวันนา, อนุชิต สว่างแจ้ง, ณัฐธิดา สุขเรืองรอง. การศึกษาสถานการณ์การให้บริการสุขภาพกับชาวกัมพูชาที่ชายแดนไทย-กัมพูชา: กรณีศึกษา จังหวัดสระแก้ว จันทบุรี และตราด กระทรวงสาธารณสุข ปี 2556. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
- สำนักงานวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักประกันสุขภาพไทย; 2556.
- วิจิตรา พูลเพิ่มทรัพย์. หลักการทางบัญชี-ต้นทุน. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาบัญชี คณะเศรษฐศาสตร์และธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2530.
- ปิยธิดา ตรีเดช. เศรษฐศาสตร์สาธารณสุขเครื่องมือเพื่อการบริหารงานสาธารณสุข. กรุงเทพมหานคร: วิฑูรย์การปก; 2552.
- จิรุตม์ ศรีรัตนบัลล์, วลัยพร พัชรนฤมล. หน่วยที่ 12 การวิเคราะห์ต้นทุน. ใน: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หลักเศรษฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์สาธารณสุข. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2545.
- สุนธรา คงศีล. บทที่ 3 การวิเคราะห์ต้นทุนการบริการสุขภาพ. หน่วยที่ 2 เศรษฐศาสตร์โรงพยาบาล (hospital economics). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขและการประเมินผล คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล; 2559.
- ปิยธิดา ตรีเดช. เศรษฐศาสตร์สาธารณสุขเครื่องมือเพื่อการบริหารงานสาธารณสุข. กรุงเทพมหานคร: วิฑูรย์การปก; 2552.
- อาทร รั้วไพบูลย์. การวิเคราะห์ต้นทุนในการดูแลสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร: คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล; 2549.
- สุนธรา คงศีล. เศรษฐศาสตร์สุขภาพขั้นแนะนำ. นครปฐม: สัจจิต...จัด; 2554.
- วนิดา วงศ์มณีวรรณ. ศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนกิจกรรมการพยาบาลสำหรับผู้รับบริการคลอดปกติ ในงานห้องคลอดโรงพยาบาลหาดใหญ่. จังหวัดสงขลา: โรงพยาบาลหาดใหญ่; 2555.
- ประภาพร ดวงสงค์. ต้นทุนกิจกรรมการพยาบาลงานห้องคลอด โรงพยาบาลบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี [ปริญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2548.
- เพ็ชรี มานะศักดิ์. ต้นทุนกิจกรรมการพยาบาลงานห้องคลอดโรงพยาบาลเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. [ปริญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2558.
- โสภรต์ฉิม จินะ. ต้นทุนกิจกรรมการพยาบาลในหน่วยอภิบาลทารกแรกเกิดโรงพยาบาลศรีสวาลัย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. [ปริญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2549.

15. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. คู่มือบริหาร กองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2558 เล่มที่ 1 การบริหารงบประมาณทางการแพทย์เหมาจ่ายรายหัว. นนทบุรี: สหมิตรปริ้นต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง; 2557.
16. กลุ่มประกันสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา. การจัดสรรเงินเหมาจ่ายรายหัวผู้ที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ ปีงบประมาณ 2558 [อินเทอร์เน็ต]. นครราชสีมา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา; 2558 [สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2559]. แหล่งข้อมูล: <http://61.19.30.156/webuc/ebook/listebook.php>

Abstract: Hospital Care Cost Analysis of Normal Delivery of Migrant Workers, Fiscal Year 2015: a Case Study of Ko Chang Hospital, Trat Province

Saowapa Chownna, B.P.H.*; Sukhontha Kongsin, Ph.D. (Health Economic & Policy Analysis)**; Sukhum Jiamton, M.D., Ph.D. (Clinical Research)***; Yosapon Leungsomnana, Ph.D. (Research and Statistic in Cognitive Science)****

*Master of Science Program (Public Health) Program in Public Health Administration. Faculty of Public Health and Faculty of Graduate Studies, Mahidol University; **Department of Public Health Administration, Faculty of Public Health, Mahidol University; *** Department of Dermatology, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University; **** Department of Pediatric, Adult and Elderly, Phrapokklao Nursing College, Chanthaburi, Thailand

Journal of Health Science 2018;27:927-35.

The objective of this study was to analyze hospital care cost of Ko Chang Hospital for normal delivery of migrant workers in fiscal year 2015 under provider perspectives. Migrant women who were covered by migrant health insurance fund were recruited. The participants were 84 migrants who visited the hospital and had normal delivery from October 2014 to September 2015. Health care were provided by 29 hospital personnel including doctors, nurses, and nurse-aids. The overall hospital care cost of normal delivery among 86 migrant workers in fiscal year 2015 was 887,372.92 baht, comprised of operating cost of 829,543.11 baht (93.4%), material cost of 23,622.77 baht (2.6%), and capital cost of 34,207.04 baht (3.8%). The ratio of labor cost : material cost : capital cost was 35.12 : 1.00 : 1.45. Unit cost of normal labor was 10,563.96 per case or 3,841.44 baht per admission-day. The study revealed that the budget the hospital received from migrant insurance fund was lower than the over all hospital care cost of normal delivery among migrant workers. The cost charge ratio was less than 1, thus the capitation allocated to the hospital from migrant insurance was less than the unit cost of normal delivery of migrant workers. The hospital administrators should convey the results from this study to the health insurance office of the Ministry of Public Health to consider the burden the hospital when providing care for normal delivery among migrant workers, and to request for adjustment in the reimbursement of the hospital costs.

Key words: hospital care cost, normal delivery, migrant workers, Ko Chang Hospital